



<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2020.93.14>

УДК 811.161.2/81'373.231

ВАРІАНТНІСТЬ В ОФІЦІЙНОМУ ЖІНОЧОМУ ІМЕНОСЛОВІ УКРАЇНИ: МІЖ НОРМОЮ Й АНОМАЛІЄЮ

МАКАРЕЦЬ
Юлія Сергіївна,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української
мови Національного педагогічного
університету імені М. П. Дра-
гоманова
пр-т Маяковського, 72 Б, кв. 160, Київ,
02232;

E-mail: makarets_iuliia@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5372-5820>

Iuliia
MAKARETS

PhD in Philology, docent, chair
of Ukrainian language, National
Pedagogical Dragomanov University
72-B Maiakovskiy St., Kyiv 02232,
Ukraine;

E-mail: makarets_iuliia@ukr.net

Стаття присвячена соціолінгвістичному аналізу сучасного офіційного жіночого іменослову України. За даними Міністерства юстиції України, репертуар імен новонароджених дівчат у 2015–2019 рр. становив майже тисячу одиниць. Інтенсивне його розширення пов'язане з впливом глобалізаційних процесів на іменування, відновленням національних традицій, зростанням соціальної свободи у виборі імен, а часом і зі зниженням мовної культури мовців. Майже третина одиниць, які Мін'юст фіксує як окремі імена, є фонетико-орфографічними або морфологічними варіантами. Варіантні ряди офіційного імені можуть сягати п'яти-шести одиниць, що пов'язано з інтерференційними процесами,

наслідуванням іншомовної (здебільшого російської) вимови та ігноруванням фонетичних і морфологічних рис української мови. Такі варіанти не лише мають юридичні наслідки, але й негативно впливають на мову: офіційний іменослов є атрибутом публічного спілкування, і якщо варіант «повного» імені фіксує інтерференційне явище, воно переходить із розмовної сфери в офіційну не як помилка, а як санкціонований мовний факт.

Ключові слова: власне ім'я, онім, антропонім, іменослов, фонетичний варіант, морфологічний варіант.

Особове ім'я – багаторівнева одиниця, яка виходить за межі явищ суто лінгвістичних. Ім'я людини існує на перетині історико-соціального, політико-правового, мовно-культурного й етнопсихологічного вимірів. Тож динаміка іменослову відображає як процеси, що відбуваються в мовній системі, так і зміни в суспільстві, його демографічний і етнічний малюнок, культурні маркери й ціннісні орієнтири, навіть міру й рівень правового регулювання суспільних відносин. Тому особове ім'я цікавить соціологів як засіб категоризації і диференціації індивідів у соціумі, юристів – як інструмент їх легалізації і об'єкт правового захисту, філософів – як семантичний чи суто логічний конструкт, антропологів – як особливий вияв зв'язку й взаємодії поколінь, мовознавців – як семантично й функціонально специфічний вид лексичних одиниць.

З погляду лінгвістичного іменослов – цінне джерело інформації про актуальний стан мовної норми, рівень мовної культури населення й статусне співвідношення мов у суспільстві. Однак в україністиці соціолінгвістичний його вимір лишається малодослідженим. Важливим надбанням українських лексикографічних студій стала праця П. Чучки «Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник». У праці «Власні імена: словник-довідник», укладеній Л. Скрипник та Н. Дзятківською, поданий перелік імен, вживаних в Україні станом на кінець 80-х рр. ХХ ст. [Скрипник, Дзятківська 1996: 7–19]. У межах вивчення українського онімного слова науковців цікавили перш за все етимологія українських імен, їх варіантність у розмовному мовленні, зокрема регіональна, виражальний потенціал у художньому тексті, трансформація

семантичної природи в складі фразеологічної одиниці та символізація. Ці питання потрапляли в коло наукових інтересів Л. Гумецької, І. Ковалика, В. Німчука, Ю. Редька, Р. Осташа, Л. Кравченко, М. Торчинського та ін. У західній традиції увагу дослідників привертав соціолінгвістичний, психологічний і когнітивний аспекти власного імені. Їх цікавить «ефект літер імені» [Nuttin 1985] у контексті соціальної оцінки його носія, наприклад, формування суджень про привабливість індивіда чи прийнятність його поведінки [Hensley, Spencer 1985], соціальна стереотипізація імен, когнітивна основа іменування, зв'язок між іменем та впізнаванням і відтворення власних імен у мовленнєвій діяльності [Valentine, Brennen, Bredart 2002]. В україністиці досліджень власних імен людей у таких аспектах бракує.

Традиційно вважають, що основні функції імені – соціальна класифікація і диференціація індивідів. З погляду правового – це ще й ідентифікація їх як суб'єктів правових відносин. Тому постає питання про причини й наслідки варіантності імен, перш за все фонетико-орфографічної й морфологічної. Його з'ясування на матеріалі українського жіночого іменослову є метою пропонованої статті.

Жіночий іменослов в Україні дуже розмаїтий. Зафіксований Міністерством юстиції України у 2015–2019 рр. репертуар імен новонароджених дівчат становив понад пів тисячі одиниць. Його строкатість свідчить про масштабність глобалізаційних процесів у іменуванні й одночасно – про відновлення національних традицій, про більшу, порівняно з радянським періодом, соціальну свободу у виборі імені, а подекуди – про ослаблення почуття відповідальності батьків за ім'я своєї дитини. Близько третини імен жіночого іменослову з'явилися через фонетико-орфографічну й морфологічну варіантність, яка іноді стає проявом системних закономірностей і реалізує можливості, закладені в самій мові, але частіше є наслідком деструктивних процесів, що загрожують сутнісним рисам української мови.

За даними Міністерства юстиції України, найпоширенішими жіночими іменами в Україні в 2015–2019 рр. стали *Аліса*, *Анастасія*, *Ангеліна*, *Анна*, *Валерія*, *Вероніка*, *Вікторія*,

Дарина (Дар'я), Діана, Єва, Єлизавета, Злата, Катерина, Кіра, Марія, Мілана, Олександра, Поліна, Соломія, Софія (тут і далі приклади наведені за: Мін'юст України 2015–2019) (наприкінці ХХ ст. лідерство утримували *Алла, Валентина, Вікторія, Ганна (Анна), Інна, Оксана, Юлія*, а також *Галина, Віра, Катерина, Любов, Лариса, Лідія, Лілія, Марія, Надія, Яніна* [Скрипник, Дзятківська 1996: 11]). Та цими іменами-улюбленцями офіційний жіночий іменослов не обмежений.

Основу українського жіночого іменослову здавна становлять імена давньогрецького, давньоримського й давньоєврейського походження (*Вікторія, Ганна, Катерина, Марія, Олена, Тетяна, Соломія, Софія, Юлія*). Батьки все частіше дають дітям слов'янські імена: *Зоряна, Дарина, Людмила, Мілана*. Досить часто звертаються до призабутих давньослов'янських імен, утворених основокладанням: *Богуслава, Велеслава, Вселада, Дзвенислава, Зореслава, Златогора, Златомира, Ладослава, Любомира, Милослава, Мирослава, Орислава, Родослава, Твердислава, Яромира, Ясновида*. Зростає популярність імен, запозичених із західноєвропейських мов. У радянські часи вона була порівняно невисокою: після захоплення іншомовними іменами в 20–30-х рр., уже в 40-х їхня популярність знизилася й залишалася невисокою досить довго, що було закономірним в умовах тодішньої ідеології з її різким засудженням усього, що йде з Заходу. Серед жіночих західноєвропейських імен здебільшого траплялися *Жанна й Елеонора*. Від часу здобуття Україною незалежності вони стабільно набувають все більшої популярності: *Аделаїда, Амелі, Вівіан, Габрієлла, Кароліна, Мелані, Ніколетта, Патрисія*.

Наприкінці ХХ ст. Л. Скрипник відзначила тенденцію називання дочок на честь героїнь літературних творів [Скрипник, Дзятківська 1996: 8]. Сьогодні це також трапляється: батьки дають дочкам імена типу *Джувльєтта й Офелія*. Але відчутнішим є звернення до міфології. У 2015–2019 рр. зареєстровані імена *Афіна, Афродіта, Богіня* (з і замість и), *Венера, Муза, Олімпія, Мавка, Фея*. Іноді на вибір імені впливає музична культура: батьки називають дочок *Мадонна, Ріанна, Шакіра*. Подекуди іменами стають назви міст або країн – *Верона, Валенсія, Персія, Україна*. Продовжується традиція

онімізації загальних назв. Якщо в радянський період цю групу формували імена-неологізми, утворені від апелютивів, що називали пов'язані з революційною ідеологією поняття (*Воля, Свобода, Слава*), то тепер ідеться, наприклад, про дворянські титули: *Герцогіня, Донья, Княгіня, Принцеса* (також у записках з **і** замість **и** *Прінцеса* та з подвоснням *Прінцесса*), *Властеліна, Панна*. Оскільки дівчина здавна асоціювалася з «квіткою» і «ягідкою» (порівняння з якими міцно увійшли в народну культуру), то перелік жіночих імен як і раніше поповнюється за рахунок назв квітів, ягід і фруктових плодів: *Маліна* (з **і** замість **и**), *Мальва, Орхідея, Персика*. Онімізуються й інші апелютиви: *Весна, Мелодія, Океана, Смарагда, Сонетта*. Все більше дівчат отримують імена, утворені від чоловічих додаванням морфологічного маркера роду – флексії **-а**: *Андрея, Антіна, Володимира, Лук'яна, Миколая, Олексія, Ореста, Павла*.

Все частіше як офіційні використовують антропоніми, що традиційно функціонували й продовжують вживатися як короткі форми імен. Подібне траплялося і раніше й іноді вело до появи нового імені. Наприклад, *Олеся* було короткою формою від *Олександра*, але поступово стало самостійним ім'ям. Трапляється, що імена, які в одній мові є короткими формами, запозичуються іншими мовами як самостійні офіційні імена, як, наприклад, це сталося з іншою короткою формою імені *Олександра* – *Саша* (відомі власниці імені – Саша Картер, британська керлінгістка, Саша Ендрюс, канадська футболістка). Однак дані Мін'юсту свідчать, що сьогодні явище проникнення в офіційний український іменослов коротких форм особових імен стало масовим: *Анюта, Катя, Лена, Лера, Марічка, Маруся, Маша, Михаля, Таня, Тася, Юля*, іноді – й зменшено-пестливих форм з суфіксом **-ю**: *Оленка, Христинка, Яринка*.

Найвиразнішою рисою сучасного офіційного іменослову України є його фонетико-морфологічна варіантність. Імена й раніше мали варіанти. Л. Скрипник серед причин їх появи називає чергування звуків (чол. *Антон* – *Антін*, *Єремія* – *Ярема*, *Євсей* – *Овсій*, *Єфрем* – *Охрім*; жін. *Феодосія* – *Теодозія*, *Фотинія* – *Хотина*), скорочення початку чи кінцівки імені (чол. *Ігнатій* – *Ігнат* – *Гнат*, *Іларіон* – *Ларіон*; жін. *Гликерія* – *Ликера*), морфологічне освоєння запозичених імен, що

зумовило появу паралельних форм із типовими для української мови кінцівками (чол. – на **-о, -а, -ко, -аш (-яш), -ош**: *Олексій – Олекса, Лавр – Лавро, Григорій – Грицько, Зіновій – Зінько, Ілля – Ілько – Ілаш, Лука – Луцько – Лукаш, Єрофій – Ярош* та ін.; жін. – на **-ія, -а (-я)**: *Євгенія – Євгена, Лукерія – Лукера, Наталія – Наталя, Парасковія – Параска*) [Скрипник, Дзятківська 1996: 10]. Наприкінці ХХ ст. дослідниця відзначала, що «на здатність імен варіюватися не завжди зважають при оформленні документів, що викликає ряд небажаних явищ: у документи потрапляють повні імена у місцевій звуковій оболонці, замість повних імен фіксуються розмовно-побутові усічені варіанти, у документах тієї самої особи трапляються різні варіанти імені тощо. Це неминуче призводить до юридичних ускладнень» [Скрипник, Дзятківська 1996: 11]. Сьогодні ця тенденція наростає.

Перш за все йдеться про запис запозичених імен. Україна – мультинаціональна держава, представники інших національностей і національних меншин зберігають власні традиції іменування. Український запис цих імен у документах часто є непослідовним. Чимало варіантів виникає через неоднозначність транслітерації, українсько-російську мовну інтерференцію й порушення правописних норм. Серед основних вокалічних варіантів імен такі:

- з **і** (відповідно до звучання в російській мові) замість **и**: *Августина – Августіна, Алевтина – Алевтіна, Беатрис – Беатріс, Василиса – Васіліса, Веселина – Веселіна, Дарина – Даріна, Джина – Джіна, Динара – Дінара, Жасмин – Жасмін, Зорина – Зоріна, Карина – Каріна, Ладоміра – Ладоміра, Магдаліна – Магдаліна, Маргарита – Маргаріта, Матильда – Матільда, Михайліна – Михайліна, Павліна – Павліна, Серафима – Серафіма, Степанида – Степаніда, Христина – Крістіна;*
- з **і** замість **е**: *Аксенія – Аксінія, Андріана – Андрєанна, Версавія – Вірсавія, Вероніка – Віроніка, Вілена – Віліна, Пелагея – Пелагія, Есмеральда – Есміральда.*
- з **е** або **и**: *Василина – Васелина, Клементина – Климентина;*
- з **а** замість **о**: *Офелія – Афелія, Елеонора – Елеанора, Златослава – Златаслава, Кароліна – Караліна.*

- Серед консонантних варіантів здебільшого трапляються такі:
- з подвоєнням приголосного й без нього: *Андріана – Андріанна, Аполлінарія – Аполінарія – Апполлінарія, Аріана – Аріанна, Божена – Боженна, Ванесса – Ванеса, Віолетта – Віолета, Емма – Ема, Емануела – Еммануела – Емануелла, Євангеліна – Євангелліна, Ізабелла – Ізабела, Інеса – Інесса, Каміла – Камілла, Ліана – Ліанна, Ліліана – Ліліанна, Мелісса – Меліса, Мікаела – Мікаелла, Мірела – Мірелла, Неллі – Нелі, Ніка – Нікка, Рафаела – Рафаелла, Ріанна – Ріана, Фанні – Фані, Юліана – Юліанна*. Ці імена здебільшого відсутні в українських лексикографічних джерелах. Тож навіть за бажання пересічному мовцеві перевірити, яке з написань відповідає нормі української мови (наприклад, Еммануелла, Емануелла, Еммануела чи Емануела), не вдалося б, чим і зумовлена значна їх варіантність;
- з та без інтервокального /й/, що виявляється в написанні і замість **ї** (*Аделаїда – Аделаїда, Аїда – Аїда, Анаїт – Анаїт, Луїза – Луїза, Наїра – Наїра*); варіантах з **е** та **є** (*Арієлла – Арієлла, Габрієлла – Габрієлла, Мануєлла – Мануєлла*), з **а** та **я** (*Тіана – Тіана, Мія – Міа, Ліліана – Ліліанна*);
- з твердим і м'яким /р/, /л/, що виявляється в написанні м'якого знака після літер **р**, **л** у кінці слова або **а**, **я** всередині слова: *Айсел – Айсель, Ділара – Діляра, Есфір – Есфірь, Роксолана – Роксоляна, Севіл – Севіль*;
- з м'яким (пом'якшеним) замість твердого приголосним після /є/, що орфографічно виявляється в написанні **є** на місці **е**: *Алексія – Алексія, Амелія – Амелія, Беатрис – Беатрис, Веста – Веста, Ведана – Ведана, Герда – Герда, Глікерія – Глікерія, Ксенія – Ксенія, Меліса – Меліса, Мілена – Мілена*;
- з іншими варіантами приголосних: *Анабель – Анавель, Анжеліка – Анджеліка, Габрієла – Гаврієла, Гелена – Хелена, Гертруда – Гертруда, Грета – Гредта – Гретта, Деніза – Деніса, Доротея – Дорофея, Евалія – Евварія, Євангеліна – Єванджеліна, Джулія – Жулія, Летиція – Летисія, Ренесмі – Ренесні, Розаліна – Росаліна, Сінтія – Цінтія, Сусанна – Зусанна*.

- Трапляються комбіновані варіанти, коли голосному в одному варіанті відповідає приголосний в іншому: *Клаудія – Клавдія, Еміліана – Емільяна, Іоанна – Йоанна, Іоланта – Йоланта*.
- Деякі варіанти виникають через усічення початкового голосного або приголосного або навпаки – появу приставного: *Анастасія – Настасія, Ганна – Анна, Катерина – Єкатерина, Устина – Юстина*. Варіантні пари з та без /й/ на початку *Ева – Єва, Євангеліна – Євангеліна, Еліна – Єліна, Еріка – Єріка, Есфірь – Єсфірь* виникають як через причини фонетичні, так і через сплутування російської та української графіки працівниками раців.

Морфологічні варіанти особових імен пов'язані з варіюванням флексій. В українській мові основний граматичний маркер жіночого роду – закінчення **-а**. Його іноді додають до жіночих імен іншомовного походження, що в мові-джерелі закінчуються на приголосний або на німий голосний: *Аделін – Аделіна, Адель – Аделя, Азіз – Азіза, Амінат – Аміната, Анабель – Анабела, Армін – Арміна, Беатрис – Беатриса, Вівіан – Вівіана, Емануель – Емануела, Деніз – Деніза, Естер – Естера, Жасмін – Жасміна, Каталін – Каталіна, Катрін – Катріна, Лейсан – Лейсана, Селін – Селіна, Шарлот – Шарлотта, Ясмін – Ясмін*. Рідше відбувається протилежне – усічення флексії в тих іменах, що її мали (*Божен – Божена*). Чимало імен мають варіантні флексії **-ія / -ья, -а / -ія, -ія / нульове закінчення, -і / -а**: *Агафія – Агафья, Акінія – Акінья, Аделія – Адель, Далія – Далья, Лавінія – Лавінья; Алекса – Алексія, Аліса – Алісія, Каміла – Камілія, Ксеня – Ксенія, Юліана – Юліанія; Анеля – Анелія, Анетта – Анетті, Емма – Еммі, Неля – Неллі, Фаня – Фанні*.

Упродовж незалежності в Україні як наслідок впливу європейської традиції набули популярності подвійні імена, особливо в західних регіонах: *Аліна-Марія, Аліна-Оксана, Анастасія-Дарина, Анастасія-Емілія, Анастасія-Марта, Андріана-Анна, Анна-Діана, Анна-Кароліна, Анна-Каріна, Анна-Марія, Анна-Роксолана, Богдана-Дзвінка, Божена-Марія, Ванесса-Вероніка, Василина-Софія, Ірина-Вікторія* (Алфавітний перелік імен 2011–2020).

У східнослов'янських мовах здавна існувала традиція перекладу імен замість транслітерації. Імена християнської традиції набувають в українській, російській і білоруській мовах місцевої форми, своєрідної за вимовою й написанням. «У живомовній народній стихії канонізовані форми імен зазнавали адаптації... У результаті виникали відмінні від канонічних народні варіанти християнських імен. В імені Федір важко впізнати канонічну форму Теодор (Феодор), в Панасі – Атанасія (Афанасія), в Якимі – Іоакима, в Остапі – Євстафія» (фонетичне й словотвірне «одомашнення» імен відоме й іншим мовам: польське Ян, фінське Юхан, англійське, Джон і французьке Жан походять від єврейського імені Йоханаан) [Масенко 1990: 12]. Сьогодні ця традиція поступово ослаблюється. Хоча мовознавці продовжують відстоювати потребу її дотримання, батьки, реєструючи ім'я дитини, вимагають відтворити його російське звучання. Ім'я *Альона*, транслітерація російського *Алёна*, сьогодні популярніше за традиційний український відповідник *Олена*, а *Анна* (рос. *Анна*) – за українське *Ганна*. Мін'юст фіксує варіанти *Алеся* (рос. *Олеся*, *Алеся*, укр. *Олеся*), *Альоша*, *Владіміра* (рос. *Владимира*, укр. *Володимира*), *Єкатерина* (рос. *Екатерина*, укр. *Катерина*), *Крістіна* (рос. *Кристина*, укр. *Христина*).

Кількість варіантів того самого жіночого імені, зареєстрованого в Україні, сьогодні може сягати чотирьох-шести одиниць: *Беатрис* / *Беатріс* / *Беатриса* / *Беатрічія* / *Беатріс* / *Біатріса*, *Василиса* / *Васіліса* / *Василіса* / *Васілісса*, *Габрієла* / *Гаврієла* / *Габрієла* / *Габрієлла*, *Данієл* / *Данієлла* / *Данієль* / *Данієла* / *Данієль*, *Дарина* / *Даріна* / *Дар'я* / *Дар'я* / *Дарія*, *Катерина* / *Катеріна* / *Єкатерина* / *Екатерина* / *Катя*, *Михайліна* / *Михайліна* / *Михаліна* / *Михалія* / *Михайліна* / *Міхаліна*, *Юліана* / *Юліяна* / *Юліанна* / *Юліанія*. Аномальні варіанти виникають через наслідування іншомовної вимови й ігнорування сутнісних українських фонетичних закономірностей. Вони мають не тільки юридичні наслідки, призводячи до плутанини в документах, а й негативно впливають на мову. Офіційний іменослов – це атрибут насамперед публічного спілкування. Коли варіант імені, записаний як офіційний, фіксує інтерференційний процес, це

виводить інтерференційне явище зі сфери розмовної мови в літературну не як помилку, а як санкціонований мовний факт.

Крім лінгвістичного та юридичного, варіантність імені має соціально-психологічний аспект. Особове ім'я є важливим складником акту комунікації і одним із чинників формування початкового ставлення до людини. Аномальні варіанти імені є потужними подразниками й привертають увагу носіїв мови як чужорідні, що може спровокувати стереотипізацію, викликати зауваження або критику з боку співрозмовників (т. з. «комунікативний закон тяжіння критики»). Використання зменшено-пестливої або розмовної форми як офіційного імені (наприклад, *Анюта Іванівна*, *Катя Степанівна*, *Оленка Петрівна*) може викликати у його носія (або й у співрозмовника) почуття незручності, наприклад, у спілкуванні на роботі або з незнайомими людьми.

Серед мотивів, які спонукають батьків обрати певне ім'я для дитини, Л. Скрипник наприкінці ХХ ст. назвала родинну традицію, вшанування видатних осіб, літературних персонажів, кіногероїв, спортсменів, а також милозвучність імені (легкість у вимові) [Скрипник, Дзятківська 1996: 12]. До цього варто додати моду на імена, через яку той чи той антропонім набуває особливої популярності в певний період, і водночас – прагнення до унікальності імені, що спонукає батьків шукати ім'я дитині в мовній традиції інших народів або онімізувати загальні назви. Крім того, впливає і уявлення про статусне співвідношення мов в ситуації диглосії та соціально-психологічний образ чи стереотип, закріплений за ім'ям у суспільстві (наприклад, уявлення про риси вдачі чи міру привабливості його носія [Hensley, Spencer 1985, 723–729; Nuttin 1985, 353–361], асоціювання з певним персонажем тощо).

Ім'я історично стало першим засобом легалізації людини в соціумі, спочатку суто мовним, а з часом і юридичним. Особові імена – одиниці, що поєднують лінгвальний, правовий, соціальний і психологічний виміри, тож чинники динаміки іменослову також комплексні. Офіційний жіночий іменослов України демонструє, що поряд із національно вкоріненими, сьогодні все виразнішими стають тенденції у називанні, пов'язані з глобалізаційними процесами, розвитком

масової культури, гуманізацією і демократизацією життя тощо. Водночас антропонімікон чутливо реагує на загальний стан мови та мовну культуру її носіїв. Про це свідчить значна кількість фонетико-орфографічних і морфологічних варіантів жіночих імен, що виникли в українській мові внаслідок впливу російської мови. Варіантність імен, можливість утворювати зменшувальні чи пестливі форми – невід’ємна риса побутового міжособистісного спілкування, і українська мова має розвинену систему засобів і моделей їх творення. Однак варіантність офіційного іменослову, зафіксованого в документах, – явище, що має іншу природу й наслідки, адже стосується публічної сфери й офіційного спілкування. Аномальні варіанти імен, зафіксовані як офіційні, можуть не тільки ставати причиною юридичної плутанини, а й мати деструктивний вплив на мовну систему. Тому важливо розробити засоби й механізми уникнення їх у офіційних документах зі збереженням простору для функціонування варіантів факультативних. Перш за все ідеться про необхідність укладання сучасного словника власних імен, створення державного реєстру імен та розроблення чіткого алгоритму його поповнення новими одиницями.

Алфавітний перелік імен. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Львівській області. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/dw_name/find.asp (дата звернення: 30.10.2020).

Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ, 1990. 47 с.

Інформація стосовно найпоширеніших та рідковживаних імен. Департамент нотаріату та державної реєстрації Міністерства юстиції України. 2015–2019. URL: https://minjust.gov.ua/actual-info/info_imena (дата звернення: 30.10.2020).

Скрипник Л., Дзятківська Н. Власні імена людей: словник-довідник. Київ, 1996. 168 с.

Hensley W., Spencer B. The effect of first names on perceptions of female attractiveness. *Sex Roles*. 1985. № 12. P. 723–729.

Nuttin J. Narcissism beyond Gestalt and awareness: The name letter effect. *European Journal of Social Psychology*. 1985. № 15. P. 353–361.

Valentine T., Brennen T., Bredart S. *The Cognitive Psychology of Proper Names*. London & New York, 2002. 226 p.

REFERENCES

Alphabetical list of names. State Statistics Service of Ukraine. Main Department of Statistics in Lviv Region. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/dw_name/find.asp (in Ukr.).

Masenko, L. T. (1990). Ukrainian names and surnames. Kyiv (in Ukr.).

Information on the most common and rarely used names. Department of Notary and State Registration of the Ministry of Justice of Ukraine (2015–2019). URL: https://minjust.gov.ua/actual-info/info_imena (in Ukr.).

Skrypnyk, L., Dziatkivska, N. (1996). Proper names of people: dictionary-handbook. Kyiv (in Ukr.).

Hensley, W., Spencer, B. (1985). The effect of first names on perceptions of female attractiveness. *Sex Roles*, 12, 723–729 (in Eng.).

Nuttin, J. (1985). Narcissism beyond Gestalt and awareness: The name letter effect. *European Journal of Social Psychology*, 15, 353–361 (in Eng.).

Valentine, T., Brennen, T., Bredart, S. (2002). *The Cognitive Psychology of Proper Names*. London & New York (in Eng.).

Статтю отримано 02.10.2020

Luliia Makarets

VARIATION IN THE OFFICIAL FEMALE ONOMASTICON OF UKRAINE: BETWEEN NORM AND ABNORMALITY

The article deals with sociolinguistic analysis of modern official female onomasticon of Ukraine. Its dynamics reflects processes, which are taking place in language system, and changes in society, social demographic and ethnic pattern, cultural markers and values, even the extent of legal regulation of social relations. Sociologists are interested in personal names as a means of social categorization and differentiation of individuals. Legists see them as a tool for one's legalization and as an object of legal protection. Anthropologists study them as special units of communication and interaction between generations. For linguists they are a specific type explore them linguists – ists of means of lexical nomination. Linguistically onomasticon is a valuable source of information on the current state of language norms, level of linguistic culture of the population, and the status correlation between languages in society.

According to the date of the Ministry of Justice of Ukraine, the repertoire of newborn girls' names in 2015–2019 exceeded half a thousand units. It's due to the magnitude of globalization processes in naming, restoration of national naming traditions, rising social freedom in choosing names, and, sometimes, the decay of sense of responsibility in naming and insufficient language culture. About third part of female names appears as phonetic, orthographic and morphological variants.

Ukraine is a multinational state and representatives of other nationalities and national minorities maintain their own naming traditions. Ukrainian spelling of these names in documents often is inconsequent. Often variants arise due to the ambiguity of transliteration, Ukrainian-Russian language interference and violation of Ukrainian spelling standard. Much less it is a result of alive alternation in the Ukrainian language.

Rows of variants of the same official female name consist from two to five or six units. Among them there are normative and anomalous variants. In first case main and optional variants can be distinguished. Optional variants are not conventional in language practice but they do not violate the essential features of national language system (over time, some of them may become more popular than the main variant). Linguistically such variants are the same unit, the natural manifestation of potentialities of language system. But legally, person's name can't be spelled differently in her documents.

Keywords: proper name, onym, onomasticon, anthroponym, phonetic variant, morphological variant.